

NOTA

Staatsbladsstraat 8

B - 1000 Brussel

T +32 (0)2 227 54 70

F +32 (0)2 227 54 79

info@advocaat.be

ondernemingsnummer 0267.393.267

Commentaar op het wetsvoorstel betreffende tijdelijke en structurele schuldhulpverlening (*Parl. St.*, 55-1352/001)

Brussel, 23 juni 2020.

Inleiding

De Orde van Vlaamse Balies (hierna "**OVB**") nam kennis van het wetsvoorstel betreffende tijdelijke en structurele schuldhulpverlening (hierna "**het wetsvoorstel**") en is uitermate verontrust door de regeling vervat in het wetsvoorstel.

Het wetsvoorstel omvat twee luiken:

- 1) Het luik 'tijdelijke' schuldhulpverlening
- 2) Het luik 'structurele' schuldhulpverlening.

De OVB geeft vooreerst een '**algemene commentaar**' op beide luiken (tijdelijke respectievelijk structurele schuldhulpverlening), waarbij de OVB aantoont dat de regeling vervat in het wetsvoorstel de schuldeiser blokkeert in de tenuitvoerlegging, zonder enige inspraak vanwege de schuldeiser of enige (rechterlijke) toetsing. Het gebrek aan (rechterlijke) controle zet de deur op een kier voor allerhande misbruiken.

De OVB is voornamelijk bezorgd omdat de regeling mensen met structurele financiële problemen (zijnde een erg kwetsbare groep) ertoe verleidt ermee in te stemmen om hun (gevoelige) gegevens op te nemen in een platform dat werd ontwikkeld door één gerechtsdeurwaarderskantoor. "In ruil" voor hun gegevens wordt elke verdere tenuitvoerlegging voor een termijn van drie maanden (verlengbaar met drie maanden) lastens hen geschorst. De OVB roept de wetgever op om hier zeker niet in mee te gaan.

In de algemene commentaar wordt ook (summier) het beroepsgeheim van het OCMW toegelicht. Dergelijk beroepsgeheim biedt bepaalde waarborgen. Er kunnen dan ook ernstige vragen gesteld worden bij onderhavig wetsvoorstel dat het beroepsgeheim van het OCMW aan de kant schuift en zulks vergoelijkt door in te roepen dat de betrokken persoon daartoe toestemming verleent. Het is duidelijk dat er hier evenwel geen sprake is van een '*informed consent*'.

De collectieve schuldenregeling en het faillissement en de daarbij horende actoren (de schuldbemiddelaars en curatoren) werken performant en bieden veel meer waarborgen (niet in het minst een rechterlijke controle) dan de voorgestelde regeling. De taak van de

gerechtsdeurwaarder bestaat in essentie in het stellen van hoofdzakelijk materiële handelingen en een gerechtsdeurwaarder(splatform) is daardoor ook niet de aangewezen persoon om de rol op te nemen die hem door het wetsvoorstel wordt toebedeeld.

Het wetsvoorstel beoogt om het platform ONE, opgericht en ontwikkeld door één gerechtsdeurwaarderskantoor, wettelijk te verankeren. Er is (minstens mogelijk) sprake van belangenvermenging.

Ten slotte bespreekt de OVB nog enkele punctuele bemerkingen onder de '**artikelsgewijze commentaar**'.

Het wetsvoorstel wordt overigens gelanceerd onder het mom van de coronacrisis. De OVB waarschuwt ervoor dat een paniecreactie ingevolge de coronacrisis er niet toe mag leiden dat ondoordachte en schadelijke regelingen worden aangenomen, temeer daar gevreesd kan worden dat de regeling nadien bestendig wordt of als 'opstapje' dient om een nog verdergaande regeling in te voeren.

Algemene commentaar 'tijdelijke' schuldhulpverlening

Het wetsvoorstel voorziet de mogelijkheid om zowel ondernemingen als natuurlijke personen die zulks uitdrukkelijk vragen een tijdelijk uitstel van betaling van één maand te geven zodat ze de kans krijgen om hun tijdelijke financiële moeilijkheden te boven te komen.¹ Iedere onderneming of natuurlijk persoon die geconfronteerd wordt met een uitvoeringsdaad krachtens een uitvoerbare titel die een geldelijke veroordeling inhoudt en dateert van 1 april 2020 of later, kan tot 31 december 2020 een eenmalig betalingsuitstel bekomen van één maand.²

Om de mogelijkheid om een schorsing van tenuitvoerlegging op een laagdrempelige en heldere manier kenbaar te maken bij het grote publiek wordt een modelformulier "verzoek tot eenmalig betalingsuitstel" door de gerechtsdeurwaarder gehecht aan elk exploit van betekening dat een uitvoeringsdaad inhoudt en dat het gevolg is van een geldelijke veroordeling. Het verzoek tot eenmalig betalingsuitstel kan vormvrij aan de instrumenterende gerechtsdeurwaarder worden overgemaakt.³ Het verzoek wordt van rechtswege toegekend.⁴

Het verzoek tot eenmalig betalingsuitstel is bedoeld laagdrempelig te zijn maar daardoor bestaat het risico dat er al te willig *gebruik/misbruik* van gemaakt zal worden, temeer omdat er geen enkele voorafgaandelijke controle wordt uitgevoerd voordat het wordt toegekend. Het verzoek wordt met name van rechtswege ingewilligd. De OVB acht het problematisch dat dergelijk verzoek tot eenmalig betalingsuitstel van rechtswege, dus zonder enige toetsing, wordt toegekend doch dat het tegenstelbaar is aan alle schuldeisers.⁵ De toelichting bij het wetsvoorstel voert aan dat wordt voorzien dat het verzoek tijdig moet worden ingediend om zo misbruiken te vermijden.⁶ De OVB ziet niet in hoe deze vereiste op zichzelf zal volstaan om de gevreesde misbruiken te voorkomen.

Het is wel zo dat er in de mogelijkheid wordt voorzien om zich tot de rechtbank te wenden wanneer het ongepast zou zijn dat de onderneming of natuurlijke persoon beschermd wordt

¹ DOC 55-1352/001, 5 en 6.

² Artikel 3 van het wetsvoorstel.

³ Artikelsgewijze toelichting bij artikel 4 van het wetsvoorstel.

⁴ Artikel 4 van het wetsvoorstel.

⁵ Artikel 5, §2 van het wetsvoorstel: "*De termijn van betalingsuitstel van één maand begint te lopen vanaf de dag na de neerlegging van het bericht en is tegenstelbaar aan alle schuldeisers met een uitvoerbare titel die een geldelijke veroordeling inhoudt en dateert van 1 april 2020 of later*".

⁶ Toelichting bij artikel 6 van het wetsvoorstel.

tegen diens schuldeisers.⁷ De voorzitter van de bevoegde ondernemingsrechtbank (bij ondernemingen) respectievelijk de bevoegde vrederechter (voor natuurlijke personen), zetelend zoals in kortgeding, blijkt op vraag van elke belanghebbende partij te kunnen beslissen dat een onderneming of een natuurlijke persoon niet valt onder het toepassingsgebied van de bedoelde opschorting en kan deze opschorting geheel of gedeeltelijk opheffen bij een bijzonder met redenen omklede beslissing.⁸

De OVB stelt vast dat het de schuldeiser hiermee bijzonder moeilijk wordt gemaakt. De schuldenaar kan met een eenvoudig verzoek een betalingsuitstel bekomen, dat hem van rechtswege wordt toegekend. De schuldeiser, die reeds kosten heeft gemaakt in het dossier, wordt nu verplicht een bijkomende investering te doen om de zaak voor de rechter te brengen. Bovendien moet de schuldeiser als het ware 'blind' varen aangezien noch het modelformulier⁹ noch het bericht van eenmalig uitstel van betaling aan het bestand van berichten¹⁰ informatie lijkt te bevatten over de achterliggende redenen van het verzoek tot eenmalig betalingsuitstel. Het is pas als de schuldeiser de zaak voor de rechter heeft gebracht dat de schuldeiser daarover informatie lijkt te bekomen.

De voorzitter of vrederechter kan dan namelijk aan de schuldenaar vragen om zijn schriftelijke opmerkingen te bezorgen. Hij doet uitspraak bij voorrang boven alle andere zaken. De voorzitter houdt daarbij onder meer rekening met de vraag of ten gevolge van de coronacrisis de omzet of activiteit van de schuldenaar is gedaald, of er volledig of deels beroep werd gedaan op economische werkloosheid en of de overheid bevel heeft gegeven tot sluiting van de onderneming van de schuldenaar, alsook met de belangen van verzoekster.¹¹

Het kan wel zijn dat de schuldeiser terughoudend is om de zaak voor de rechter te brengen indien hij op voorhand zijn kansen niet kan inschatten omdat het hem aan informatie ontbreekt, en temeer omdat de inzet van de zaak (het gaat "slechts" over één maand betalingsuitstel) gering is. De regeling tast de rechten van de schuldeiser in die zin aan. De voorspelling van de OVB dat de schuldeiser hier mogelijkerwijze niet (vaak) zal tegen ageren (aangezien hij zijn kansen niet kan inschatten en aangezien de inzet van de eerder zaak gering is) mag niet tot de verkeerde perceptie leiden dat er geen probleem is. Er mag toch ook niet uit het oog verloren worden dat schuldeisers evenzeer te lijden hebben onder de Coronacrisis en dat ze mogelijkerwijze zelf in de problemen komen door deze regeling, zeker als vele debiteurs dergelijk verzoek tot betalingsuitstel indienen.

Schuldeisers, die rechtmatig betaling van hun schuldvordering nastreven, dreigen zo een tweede keer slachtoffer te worden. Een eerste maal omdat zij niet betaald worden en een procedure dienen te voeren voor de rechtbank en een tweede maal omdat een rechtsgeldige titel zomaar kan worden opzij geschoven, zonder tussenkomst van een onafhankelijke en onpartijdige rechter die hierover oordeelt.

Het wetsvoorstel houdt ook voor dat daarmee een overbelasting van het gerechtelijk apparaat kan vermeden worden aangezien het wetsvoorstel ertoe zal leiden dat het aantal dagvaardingen in faling en het aantal verzoekschriften tot collectieve schuldenregeling in de tijd gespreid worden.¹² Deze stelling gaat evenwel voorbij aan het feit dat de rechtbanken in theorie¹³ overspoeld kunnen worden met talrijke aanvragen om te oordelen of het ongepast is dat de onderneming of natuurlijke persoon beschermd wordt tegen diens schuldeisers.¹⁴

⁷ Toelichting bij artikel 6 van het wetsvoorstel.

⁸ Artikel 6, §3 van het wetsvoorstel.

⁹ Artikel 7 van het wetsvoorstel.

¹⁰ Artikel 8 van het wetsvoorstel.

¹¹ Artikel 6, §3 van het wetsvoorstel.

¹² DOC 55-1352/001, 5.

¹³ Zoals gesteld, zal dit in de praktijk allicht getemperd worden door het feit dat de gebrekkige regeling in het wetsvoorstel de schuldeiser niet in staat stelt zijn kansen in te schatten, alsook door het feit dat de inzet van de zaak eerder gering is.

¹⁴ Toelichting bij artikel 6 van het wetsvoorstel.

Het wetsvoorstel voorziet dat de wetgever een digitale informatiedoorstroming uitwerkt tussen diverse partners die betrokken zijn bij het begeleiden van particulieren of ondernemingen met financiële problemen: OCMW's en gerechtsdeurwaarders. Specifiek voor wat natuurlijke personen betreft wordt daartoe een digitaal bemiddelings- en communicatieplatform ontwikkeld binnen de schoot van de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders waardoor gerechtsdeurwaarders en OCMW's met elkaar op een gestructureerde wijze kunnen communiceren en gegevens uitwisselen. Dit platform is reeds gekend als plaatselijk initiatief onder de naam "ONE".¹⁵

Het voorgestelde platform ONE is datzelfde omgedoopte platform dat ontwikkeld werd door en voor één gerechtsdeurwaarderskantoor. Het platform bundelt de schulden van mensen met structurele financiële problemen in één dossier.¹⁶ Het platform werkt met de hulp van de door het gerechtsdeurwaarderskantoor ontwikkelde Solid-score. Die schetst het solvabiliteitsprofiel van klanten. Het resultaat is een betalingstraject op maat. Wie kan betalen, dient te betalen (al dan niet met een afbetalingsplan). Wie niet kan betalen, wordt voor hulp doorverwezen (bijvoorbeeld naar het OCMW).

De OVB lijst hieronder de pijnpunten van de regeling op:

- Schuldeisers worden geblokkeerd in hun tenuitvoerlegging

Ook hier wordt de schuldeiser voor een voldongen feit geplaatst aangezien het wetsvoorstel bepaalt dat, vanaf de neerlegging van het bericht van kennelijk overmatige schuldenlast en het bericht van kennelijke onmogelijkheid tenuitvoerlegging, iedere verdere tenuitvoerlegging wordt geschorst voor een termijn van drie maanden, tenzij een betekening noodzakelijk is om een vervaltermijn te stuiten of te schorsen.¹⁷ Indien de schuldeiser van oordeel is dat een natuurlijke persoon ten onrechte wordt beschermd door de neerlegging van dergelijk bericht, kan de schuldeiser (evenals iedere belanghebbende) bij dagvaarding de vrederechter vatten om te beoordelen of de natuurlijke persoon in kwestie zich al dan niet in een toestand van overmatige schuldenlast bevindt. Tegen de uitspraak van de vrederechter staat overigens geen rechtsmiddel open.¹⁸

Het wetsvoorstel houdt voor dat eventuele misbruiken worden tegengegaan door het feit dat de schuldeiser zich tot de vrederechter kan wenden.¹⁹ Daardoor wordt evenwel de schuldeiser, die reeds kosten in dit dossier heeft gemaakt, verplicht om nogmaals kosten te maken om de zaak bij dagvaarding²⁰ voor de vrederechter te brengen. Als hij dat niet doet, wordt verdere tenuitvoerlegging gedurende bijkomend drie (verlengbaar met drie) maanden onmogelijk gemaakt.²¹ De OVB onderstreept dat het toch echt niet de bedoeling kan zijn dat een schuldeiser gedurende meer dan een half jaar ervan weerhouden kan worden om over te gaan tot tenuitvoerlegging, terwijl er geen enkele vorm is van (rechterlijke) controle en de schuldeiser geen enkele inspraak heeft.

¹⁵ DOC 55-1352/001, 6.

¹⁶ HET LAATSTE NIEUWS, "Stad Antwerpen en gerechtsdeurwaarders binden samen de strijd aan tegen overmatige schuldenlast", te consulteren op: <https://www.hln.be/in-de-buurt/antwerpen/stad-antwerpen-en-gerechtsdeurwaarders-binden-samen-de-strijd-aan-tegen-overmatige-schuldenlast-a32e2a37/>

¹⁷ Artikel 10, §4 van het wetsvoorstel.

¹⁸ Artikel 10, §6 van het wetsvoorstel.

¹⁹ DOC 55-1352/001, 13.

²⁰ De OVB vraagt zich af waarom er niet werd gekozen voor een goedkopere manier van rechtsingang.

²¹ Artikel 10, §4 en §5 van het wetsvoorstel.

- Kwetsbare personen worden verleid om gevoelige gegevens vrij te geven

De regeling is vooral betreuenswaardig omdat het een erg kwetsbare doelgroep raakt. De OVB roept namelijk op om te bezinnen over het feit dat men met deze regeling een databank aanlegt met de gegevens van de sociaal zwakkeren in de maatschappij (een soort “armoede-databank”²²), en wel via een platform dat ontwikkeld werd op privé-initiatief.²³ De persoon die akkoord gaat om zijn gegevens op het platform te zetten, geeft hiermee in verregaande mate zijn *privacy* prijs, maar heeft hiermee geen zekerheid van bescherming.²⁴

De OVB benadrukt dat dit niet ondoordacht mag ingevoerd worden en dat alleszins voorkomen moet worden dat de regeling stigmatiserend zou werken. Er moet ten stelligste vermeden worden dat de gegevens uit het platform door bijvoorbeeld een verkoper of dienstverlener kunnen worden gebruikt om economisch zwakkeren compleet van de economische markt uit te sluiten. Een verkoper of dienstverlener geeft er immers allicht de voorkeur aan te contracteren met diegene die de koopwaar of dienst kan betalen.²⁵

Het wetsvoorstel vergoelijkt de in het wetsvoorstel vervatte regeling door te eisen dat mensen die structureel in financiële moeilijkheden zitten hun toestemming moeten geven om hun gegevens te delen met het platform. Echter, het gaat om de instemming van iemand die zich in een (financieel) zeer zwakke positie bevindt. Daarenboven krijgt die persoon “in ruil” voor de opname van zijn/haar gegevens in het platform de schorsing van elke verdere tenuitvoerlegging voor een termijn van drie maanden (verlengbaar met drie maanden).²⁶ Met dit lokmiddel wordt een erg kwetsbare groep verleid om gevoelige gegevens prijs te geven. De OVB verzet zich daar nadrukkelijk tegen.

- Geen oplossing voor structurele problemen

Het wetsvoorstel biedt structureel geen oplossing omdat de schorsing enkel kan gevraagd worden voor geldelijke veroordelingen waarvoor er al een uitvoerbare titel werd uitgevaardigd. Daarenboven betreft het enkel corona-schulden, terwijl de samenloop van deze schulden met eventueel reeds vooraf bestaande schulden net het structureel probleem veroorzaakt. Bovendien is er ook een uitzondering voor boetes, belastingschulden e.d.²⁷, hetgeen de effectiviteit van het hele systeem op de helling zet.

- De taak van de gerechtsdeurwaarder

De OVB is het er mee eens dat er moet worden gezorgd voor de best mogelijke oplossing voor iedere individuele schuldensituatie: buitengerechtelijke schuldbegeleiding, budgetbegeleiding, budgetbeheer, schuldbemiddeling. De OVB meent echter dat een gerechtsdeurwaarder(splatform) niet het best geplaatst is om daarin een voortrekkersrol te spelen en vindt het ook niet duidelijk waarom er geen rol wordt toebedeeld aan de advocaat. De taak van een gerechtsdeurwaarder bestaat in essentie immers in het stellen van

²² Term ontleend aan J. VAN CAMPENHOUT, “Beknopte nota depistage en vroeg-signalering problematische schulden”.

²³ J. VAN CAMPENHOUT, “Hulp van het OCMW voortaan stigmatiserend?”, te consulteren op: <https://www.advocaat-vancampenhout.be/2020/01/31/hulp-van-het-ocmw-voortaan-stigmatiserend/>

²⁴ Nota SAM en overleggroep schuldbemiddeling (S. WAELBERS), “Modero One Platform – Vragen en bezorgdheden”, te consulteren op: https://www.samvzw.be/sites/default/files/2020-03/Reactie_SAM_Modero_One_platform.pdf

²⁵ J. VAN CAMPENHOUT, “Hulp van het OCMW voortaan stigmatiserend?”, te consulteren op: <https://www.advocaat-vancampenhout.be/2020/01/31/hulp-van-het-ocmw-voortaan-stigmatiserend/>

²⁶ Artikel 10, §4 en §5 van het wetsvoorstel.

²⁷ Artikel 6, §2 van het wetsvoorstel.

hoofdzakelijk materiële handelingen.²⁸ Dergelijke voortrekkersrol zou daarom moeten toekomen aan de rechtbank of een aangestelde van de rechtbank. Rechterlijke controle is steeds nodig.

De toelichting bij het wetsvoorstel stelt dat de rol van de gerechtsdeurwaarder als bemiddelaar en onpartijdige bewaker van de rechten van schuldenaar en schuldeiser daarbij van belang is.²⁹ De vraag is evenwel in hoeverre de deontologische plicht tot onpartijdigheid in de praktijk wordt nageleefd. Zal de gerechtsdeurwaarder een ideale oplossing nastreven voor zijn cliënt-schuldeiser, of voor de persoon die de schuldhulpverlening aanvraagt? Dit creëert duidelijk een deontologisch probleem. De vrees bestaat bij de OVB dat de gerechtsdeurwaarder de belangen van de schuldeiser, zijnde zijn opdrachtgever, voorop zal stellen. Gerechtsdeurwaarders hebben als eerste opdrachtgever de schuldeiser; zij hebben als opdracht ervoor te zorgen dat hun klant betaald wordt evenals de gerechtskosten. Ook zij zijn zelfstandige ondernemers die moeten leven van hun activiteiten.³⁰ De gerechtsdeurwaarder kan door zijn positie niet de objectieve neutrale persoon zijn die van de schuldhulpverlener mag en moet worden geëist.

Een andere vrees van de OVB is dat er bij de gerechtsdeurwaarders, in tegenstelling tot overheidsdiensten, geen professionele omkadering is voor andere hulpvragen en/of psychosociale problemen. Men gaat ook de oorzaak van de schuld niet na waardoor er geen waarborg is dat deze oorzaak, na het aflossen van de schulden, verdwenen is. De nadruk lijkt eerder (enkel) te liggen op registratie en opschorting dan op herstel van de financiële toestand van de schuldenaar, terwijl deze omkadering juist cruciaal is om herval te voorkomen. Er moet worden stilgestaan bij de redenen en oorzaken van de financiële problemen en de manieren waarop dit in de toekomst kan worden vermeden. Een verbetering van de financiële problemen kan slechts duurzaam zijn, wanneer de schuldenaar goed wordt bijgestaan en opgevolgd.

- Wettelijke verankering van het platform ONE

De OVB waarschuwt ervoor dat de betrachting van het wetsvoorstel overduidelijk is om het platform ONE wettelijk te verankeren, zoals trouwens expliciet wordt vermeld in het wetsvoorstel.³¹ Dat platform gaat uit van één gerechtsdeurwaarderskantoor. Belangenvermenging moet alleszins vermeden worden. De OVB vraagt zich overigens af waarom één en ander niet kan gebeuren via het CBB.

- Beroepsgeheim OCMW

De maatschappelijk werkers en het overige personeel en de mandatarissen van het OCMW zijn gebonden door het beroepsgeheim.³² Het beroepsgeheim omvat zowat alles wat de hulpverlener verneemt of ontdekt bij de uitoefening van zijn of haar beroep.³³

Voorts kan beargumenteerd worden dat de (cumulatieve) voorwaarden voor het inroepen van het gedeeld beroepsgeheim (met de gerechtsdeurwaarder) niet vervuld zijn.

²⁸ Zie GwH 20 september 2001, nr. 109/2001, overweging B.11.3; GwH 8 maart 2012, nr. 36/2012, overweging B.7.

²⁹ DOC 55-1352/001, 4.

³⁰ Nota SAM en overleggroep schuldbemiddeling (S. WAELBERS), "Modero One Platform - Vragen en bezorgdheden", te consulteren op: https://www.samvzw.be/sites/default/files/2020-03/Reactie_SAM_Modero_One_platform.pdf

³¹ "De wettelijke verankering van dit platform vormt een structurele schakel in het globale wetsvoorstel. Dit platform is reeds gekend als plaatselijk initiatief, bekend onder de naam "ONE" (...)" (DOC 55-1352/001, 6).

³² Artikel 458 Sw. Dit beroepsgeheim verschilt evenwel van dat van de advocaat.

³³ L. BAETENS, "Hulpverleners en beroepsgeheim" in R. STOCKMAN (ed.), *Het beroepsgeheim in de zorgverlening. Een confrontatie tussen recht en praktijk*, Antwerpen, Intersentia, 1998, 43.

De figuur van het gedeeld beroepsgeheim werd aanvaard door het Hof van Cassatie onder de volgende, cumulatieve voorwaarden:³⁴

- Het dient te gaan om anderen die optreden met eenzelfde doelstelling;
- Het moet gaan om dezelfde cliënt;
- De mededeling aan die anderen dient noodzakelijk en pertinent te zijn voor de opdracht van de geheimhouder.

Zo kan *in casu* de voorwaarde dat de derde - aan wie de informatie openbaar wordt gemaakt - dient op te treden met dezelfde finaliteit, als problematisch worden beschouwd.³⁵

Ondanks het feit dat er gemeenschappelijk belangen kunnen bestaan tussen gerechtsdeurwaarders en OCMW's, kan verdedigd worden dat dat niet hetzelfde is als een gedeelde doelstelling. De verschillende actoren vervullen immers uiteenlopende rollen. Gerechtsdeurwaarders hebben als eerste opdrachtgever de schuldeiser; zij hebben als opdracht ervoor te zorgen dat hun klant betaald wordt evenals de gerechtskosten. Gerechtsdeurwaarders zijn zelfstandige ondernemers die moeten leven van hun activiteiten. OCMW's zijn daarentegen openbare instellingen en hebben de wettelijke verplichting het menswaardig leven te garanderen, door het bieden van hulp en maatschappelijke dienstverlening en de mensen te helpen hun rechten uit te putten.³⁶

In het OCMW is de naleving van het beroepsgeheim een absolute sociale noodzaak, gebaseerd op de vertrouwensrelatie met de cliënt. Er kunnen dan ook ernstige vragen gesteld worden bij onderhavig wetsvoorstel dat het beroepsgeheim van het OCMW aan de kant schuift en zulks vergoelijkt door in te roepen dat de betrokken persoon daartoe toestemming verleent. Het is duidelijk dat er hier evenwel geen sprake is van een '*informed consent*'. Bovendien kan bezwaarlijk worden beweerd dat dit in het belang van de betrokken persoon is.

- Bezwaren vanuit de AVG

Het platform stuit ook op ernstige bezwaren vanuit de invalshoek van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna AVG). De voorgestelde digitale informatiedoorstroming tussen gerechtsdeurwaarders en OCMW's is niet in overeenstemming met de vereisten van de AVG.

Er zijn in het verleden reeds wetgevende initiatieven geweest, waaronder het voorstel om de huidige kredietcentrale van de Nationale Bank open te stellen voor andere mogelijke partijen dan kredietgevers, zodoende te voorkomen dat nieuwe schulden zouden ontstaan. Vanwege de inbreuk op de privacy van betrokkenen dient de wetgever zeer omzichtig om te springen met dergelijke initiatieven. Bovendien werkt een digitale informatiedoorstroming tussen een amalgaan aan actoren juist drempelverhogend voor betrokkenen.

Er bestaan op heden reeds uitgewerkte gegevensdatabanken waar financiële gegevens op digitale wijze worden uitgewisseld en opgeslagen, zoals het geval is bij het Centraal Register Solvabiliteit en het Centraal bestand Beslagberichten. De oprichting van een bijkomend centraal bemiddelings- en communicatieplatform heeft niet enkel tot gevolg dat persoonsgegevens op een onoverzichtelijke en verspreide wijze worden verzameld en

³⁴ Cass. 13 maart 2012, *T. Strafr.* 2012/5, 335: "*Hij die tot het beroepsgeheim is gehouden, overtreedt art. 458 Sw. niet indien hij onder het beroepsgeheim vallende informatie meedeelt aan anderen die optreden met eenzelfde doelstelling en ten aanzien van dezelfde opdrachtgever en die mededeling bovendien noodzakelijk en pertinent is voor de opdracht van de geheimhouder.*"

³⁵ Zie voor een bespreking van deze voorwaarde: I. VAN DER STRAETE en J. PUT, "Het gedeeld beroepsgeheim en het gezamenlijk beroepsgeheim - Halve smart of dubbel leed?", *RW* 2004-05, 45.

³⁶ Nota SAM en overleggroep schuldbemiddeling (S. WAELBERS), "Modero One Platform - Vragen en bezorgdheden", te consulteren op: https://www.samvzw.be/sites/default/files/2020-03/Reactie_SAM_Modero_One_platform.pdf

opgeslagen op verschillende locaties, maar het risico bestaat bovendien dat de juistheid en accuraatheid van persoonsgegevens in die verschillende databanken en opslagplaatsen niet meer kan worden gegarandeerd, wat in strijd is met art. 5.1.d) van de AVG.

Volgens art. 5.1.c) van de AVG dienen persoonsgegevens toereikend te zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt („minimale gegevensverwerking”). De uitwisseling van persoonsgegevens gaat in het centraal platform veel verder dan nodig voor de schuldhulpverlening.

De beoogde sociale en maatschappelijke doeleinden uit het voorliggende wetsvoorstel gaan verder dan wat absoluut noodzakelijk is om deze doeleinden te bereiken, wat tot een disproportionele inbreuk op de privacy van betrokkenen zou leiden, en waardoor het wetsvoorstel eveneens een schending van art. 5.1.c) zou veronderstellen. Het centraal bemiddelings- en communicatieplatform betreft een verregaande informatie-uitwisseling voor een zeer ruime doelgroep, zonder rechterlijke toetsing en op onmiddellijke basis waarbij een betrokkene wordt opgenomen in een digitale databank tijdens het stellen van de eerste hulpvragen naar budget- of schuldhulpverlening, en nadien worden zijn persoonsgegevens verder aangevuld met informatie vanuit zeer veel verschillende kanalen, naarmate de hulpverlening verder loopt.

Er dient te worden gestreefd naar dezelfde doelstellingen maar met minder nadelen op het vlak van de privacy en waarbij de nodige waarborgen voor de betrokkenen kunnen worden gerealiseerd. Met betrekking tot deze waarborgen is de input van de advocatuur niet te verwaarlozen, gezien hun expertise in o.a. insolventieprocedures, zowel voor particulieren (advocaten-schuldbemiddelaars), als voor ondernemingen (advocaten curatoren).

De collectieve schuldenregeling werd in het verleden op uitvoerige wijze door de wetgever mogelijk gemaakt, rekening houdend met de verschillende belangen, waarbij een evenwicht werd gerealiseerd: volledige openheid naar alle betrokken schuldeisers en publiciteit via bepaalde technische kanalen (CBB en Centraal Register Collectieve Schuldenregelingen), in ruil voor zekerheid en bescherming en bovendien met de nodige toezicht- en controleorganen. De invoer van data gebeurt bij de start van en tijdens de minnelijke schuldbemiddeling, evenals in de fase voorafgaand aan een eventuele collectieve schuldenregeling. De mogelijks in aanmerking komende groep van betrokkenen is in dit centraal bemiddelings- en communicatieplatform veel ruimer dan bij de collectieve schuldenregeling: ook personen met een niet-overmatige schuldenlast, die dus niet in aanmerking komen voor collectieve schuldenregeling maar in de gewone schuldbemiddeling of budgethulpverlening geholpen kunnen worden, zouden in het platform opgenomen worden. Het treft dus een groot aantal mogelijke betrokkenen. De persoon die akkoord gaat om zijn gegevens op het platform te zetten, geeft hiermee in verregaande mate zijn privacy prijs aan een groot aantal actoren en heeft hiermee geen zekerheid van bescherming. Dezelfde uitvoerige belangenafwegingen en noodzakelijke controle- en toezichtsmechanismen dienen in dit proces ook te worden ingebouwd omdat in een zeer preventieve fase reeds in de privacy van de betrokkene wordt gegraven.

Het detecteren van schulden in een preventieve fase kan een middel zijn om armoede-uitsluiting tegen te gaan, en om de kost van het innen van een schuld terug te dringen, maar indien de wetgever deze maatschappelijke noodzaak wil oplossen, dient hij in de eerste fase na te gaan of dergelijk proces niet kan worden verwezenlijkt via de bestaande en door de overheid en wetgever gecontroleerde systemen. Het huidige CBB met de wettelijke waarborgen kan op die manier worden ingezet daar waar nodig. Dit vraagt bovendien slechts een minimale wetgevende aanpassing waarin wordt beslist welke gegevens nodig zijn en op welke manier die binnen het CBB zullen worden bijgehouden en raadpleegbaar zullen zijn.

De OVB vraagt diensgevolge met bovenstaande overwegingen in het kader van de AVG rekening te houden en adviseert om het onderliggende wetsvoorstel voorafgaand eerst te laten toetsen door de Gegevensbeschermingsautoriteit zodat de modaliteiten en verplichtingen uit de AVG op een correcte wijze worden nageleefd, des te meer gezien het feit er financiële gevoelige persoonsgegevens worden verwerkt tussen verschillende actoren.

Rekening houdend met de aard, de omvang, de context en het doel van dit soort verwerkingen, alsook met de qua waarschijnlijkheid en ernst uiteenlopende risico's voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen dienen er passende technische en organisatorische maatregelen te worden genomen, wat enkel na advies en desgevallend mits uitvoerig overleg met de Gegevensbeschermingsautoriteit kan worden verwezenlijkt.

Het gaat niet enkel om financiële gevoelige gegevens voor de betrokkenen, maar meer algemeen ook om bijzonder gevoelige gegevens in het kader van artikel 9 AVG en waarvoor een verhoogde waakzaamheidsplicht geldt. Het (technisch) beveiligingsniveau dient hierop dan ook te worden afgestemd en bijkomende maatregelen dienen te worden opgelegd die rekening houden met mogelijke verwerkingsrisico's.

- Performante collectieve schuldenregeling, faillissement, e.d.

Bovenop op alle bovengenoemde pijnpunten, ondergraaft het voorliggend wetsvoorstel volgens de OVB in verregaande mate onder meer de collectieve schuldenregeling en het faillissement. De specialisten inzake insolventie zowel voor ondernemingen (curatoren) als voor particulieren (schuldbemiddelaars), worden buiten spel gezet, ondanks hun expertise met betrekking tot samenloop uitvoeringsproblemen en dergelijk meer. Het is zeer de vraag of dit in het belang van de schuldenaars is.

De regeling die wordt voorgesteld in het wetsvoorstel, biedt verre van dezelfde waarborgen als de reeds bestaande regelingen zoals de collectieve schuldenregeling respectievelijk het faillissement. Zo biedt bijvoorbeeld de collectieve schuldenregeling ontegensprekelijk tal van voordelen ten opzichte van de voorgestelde regeling. Wie tot de procedure collectieve schuldenregeling wordt toegelaten, wordt niet langer geconfronteerd met oplopende invorderingskosten. In de meeste collectieve schuldenregelingen wordt er uiteindelijk een (gedeeltelijke) kwijtschelding toegekend.³⁷ De lopende intresten en de beslagleggingen door gerechtsdeurwaarders worden in deze procedure meteen geschorst.³⁸

Het betreft een strikt regime, onder toezicht van de schuldbemiddelaar en onder toezicht van de arbeidsrechtbank, waarbij de schuldenaar nauwgezet alle verplichtingen moet naleven.³⁹ Een onafhankelijke schuldbemiddelaar stelt een plan op waarbij de schulden in de mate van het mogelijke worden afbetaald tijdens de vastgelegde looptijd van de procedure terwijl het gezin toch een menswaardig leven kan leiden. Een schuldbemiddelaar is altijd een jurist die een professioneel advies zal geven over de juistheid van de schuldvoering. De door de rechtbank erkende schuldbemiddelaar beschikt over een doorgedreven kennis van alle facetten van het recht en kan dus snel inspelen op samenhangende hulpvragen.⁴⁰

³⁷ Nota SAM en overleggroep schuldbemiddeling (S. WAELBERS), "Modero One Platform - Vragen en bezorgdheden", te consulteren op: https://www.samvzw.be/sites/default/files/2020-03/Reactie_SAM_Modero_One_platform.pdf

³⁸ B. VERHAEGEN en N. PEETERS, "Na de coronacrisis volgt de schulden crisis", *De Juristenkrant* 13 mei 2020, 11.

³⁹ Nota SAM en overleggroep schuldbemiddeling (S. WAELBERS), "Modero One Platform - Vragen en bezorgdheden", te consulteren op: https://www.samvzw.be/sites/default/files/2020-03/Reactie_SAM_Modero_One_platform.pdf

⁴⁰ B. VERHAEGEN en N. PEETERS, "Na de coronacrisis volgt de schulden crisis", *De Juristenkrant* 13 mei 2020, 11.

Ad artikel 2

De OVB beveelt aan de definitie van “natuurlijke persoon” op punt te stellen, thans in het wetsvoorstel gedefinieerd als “*iedere persoon die geen onderneming is in de zin van artikel I.1, eerste lid, 1°, van het Wetboek van Economisch Recht*”.

Ad artikel 3

Wat het verzoek door de schuldenaar betreft, zijn advocaten volgens de OVB het best geplaatst om in te schatten of het probleem met 1 maand of 3 maanden schorsing is opgelost dan wel of het structurele problemen zijn waarvoor een collectieve schuldenregeling vereist is. Advocaten zijn vertrouwd met de insolventiewetgeving en -praktijk.

Als er alleen geldelijke schulden zijn waarvoor er een uitvoerbare titel is en als er uitvoering dreigt, krijgt men onmiddellijk een collectieve schuldenregeling.

Het onderscheid tussen corona- en niet-corona-schulden is irrelevant. De schulden stapelen zich op en deze van voor en van na corona zorgen samen voor een structureel probleem dat niet meer oplosbaar is.

Het bevel tot betalen mag nog betekend worden door de gerechtsdeurwaarder in dit wetsvoorstel zodat toch nog bijkomende kosten ontstaan.

Het is niet wenselijk dat de vrederechter wordt aangeduid als bevoegde rechtbank inzake particulieren. Met de introductie van de vrederechter zou het schuldprobleem voor particulieren nog maar eens aan een andere rechter worden toebedeeld (van beslagrechter naar arbeidsrechtbank, naar vrederechter). Intussen is de arbeidsrechtbank door zijn jarenlange opgebouwde kennis inzake de collectieve schuldenregeling de meest aangewezen rechter. Er kan ook gewezen worden op hun laagdrempeligheid, hun fysieke nabijheid met de rechtszoekenden en hun efficiënte organisatie. De ervaring leert dan ook dat er op een vlotte, correcte en constructieve manier wordt samengewerkt met alle actoren.⁴¹

Het zou als gevolg een tijdrovend proces zijn om de vrederechter vertrouwd te laten maken met dergelijk type procedures en een verlies aan expertise indien de bevoegdheid niet wordt toebedeeld aan de arbeidsrechtbank. Een dossier aangaande schulden voor particulieren is daarnaast een dossier met een sociale dimensie en diverse aspecten. Omwille van deze sociale dimensie hebben de arbeidsrechtbanken in 2005 de bevoegdheid gekregen over de collectieve schuldenregeling. De arbeidsrechtbanken zijn vertrouwd met de sociale zekerheid en de sociale bijstand. Er kan beargumenteerd worden dat het wetsvoorstel daarom, indien het toch weerhouden zou worden ondanks alle pijnpunten ervan, ook best de arbeidsrechtbank aanduidt als bevoegde rechtbank en niet de vrederechter.⁴²

Ad artikel 4

Artikel 4 *in fine* van het wetsvoorstel stelt: “*Het verzoek wordt van rechtswege toegekend, behoudens de uitzonderingen zoals bepaald in artikel 5 van deze wet*”, maar de OVB merkt op dat artikel 5 van het wetsvoorstel geen uitzonderingen bevat.

⁴¹ Cf. Nota voorzitters arbeidsrechtbanken, “De “natuurlijke” rechter van de collectieve schuldenregeling”, 2017.

⁴² Cf. Nota voorzitters arbeidsrechtbanken, “De “natuurlijke” rechter van de collectieve schuldenregeling”, 2017.

Ad artikel 5

In het wetsvoorstel wordt vooropgesteld om veel info te delen via het CBB. Zulks is thans ook al de bedoeling bij de collectieve schuldenregeling maar de OVB stelt in de dossiers schuldbemiddeling vast dat gerechtsdeurwaarders blijkbaar het CBB weinig consulteren en vaak al aanzienlijke uitvoeringskosten gemaakt hebben vooraleer effectief nazicht te doen in het CBB en dan pas vaststellen dat er een schuldbemiddeling lopende is. De schuldbemiddelaar wordt met andere woorden meestal pas gecontacteerd wanneer de gerechtsdeurwaarder al een hoop kosten gemaakt heeft, die hadden kunnen vermeden worden door overleg met de schuldbemiddelaar te plegen.

Ad artikel 6

De OVB vraagt naar het nut van de voorgestelde regeling als uitvoerende derdenbeslagen krachtens uitvoerbare titels van voor 1 april 2020 hun uitwerking blijven behouden.

De schulden waarop de voorgestelde regeling niet van toepassing is⁴³ zorgen er ook voor dat dit voorstel het doel voorbij schiet.

De OVB vraagt zich af waarom in artikel 6, §3 van het wetsvoorstel de terminologie “belanghebbende partij” wordt gehanteerd. De OVB stelt vast dat in artikel 10, §6 van het wetsvoorstel daarentegen het woord “belanghebbende” wordt gehanteerd.

Ad artikel 9

De gerechtsdeurwaarder kan volgens dit artikel alle relevante informatie omtrent de betrokken onderneming overmaken in overeenstemming met artikel. 25, § 1 van het Wetboek Economisch recht. De koning bepaalt de exacte gegevens die mogen worden verstrekt. Het is momenteel nog onduidelijk welke soort (persoons)gegevens mogen worden doorgegeven, maar de verplichtingen uit de AVG zullen hier alleszins ook een rol spelen, gezien veel ondernemingen éénmanszaken zijn waaruit dus ook persoonsgegevens blijken. De verwijzing naar “alle relevante informatie” dekt een zeer ruime lading en dient tegenover het principe van minimale gegevensverwerking uit de AVG te worden afgetoetst.

Ad artikel 10

Het ontworpen artikel 1390octies Ger.W. betreft enkel de natuurlijke personen. De OVB vraagt zich af waarom er daaromtrent niets voorzien wordt voor ondernemingen.

Wat artikel 10, § 3 van het wetsvoorstel betreft, wenst de OVB te vernemen wie instaat voor de zogenaamde “automatische” schrapping.

Artikel 10, §5 van het wetsvoorstel bepaalt dat de termijn vermeld in paragraaf 4 kan verlengd worden met drie maanden op gemotiveerd verzoek van het OCMW. Er wordt niet gepreciseerd of de schuldenaar daar enige vorm van inspraak in heeft. Het is ook opmerkelijk dat een gemotiveerd verzoek nodig is maar dat er niets bepaald is over een beoordeling van dat verzoek en aan wie het moet worden voorgelegd. Hiermee wordt nogmaals het gebrek aan enige toetsing pijnlijk duidelijk.

De OVB herhaalt dat niet de vrederechter, maar de arbeidsrechtbank de bevoegde rechtbank moet zijn.

⁴³ Artikel 6 § 2 van het wetsvoorstel.

De OVB vraagt zich af of de mogelijkheid voor “iedere belanghebbende” om de vrederechter te vatten⁴⁴ desgevallend misbruikt zou kunnen worden door deze belanghebbende om bijvoorbeeld meer (dan nodig) te weten te komen over de financiële situatie van de natuurlijke persoon.

Veronderstelt artikel 10, §8 van het wetsvoorstel dat de gerechtsdeurwaarder in de procedure moet worden betrokken? Het is immers onduidelijk hoe het vonnis van de vrederechter hem tegenstelbaar is.

Ad artikel 11

De creatie van het platform hypothekeert ernstig de totstandkoming van het reeds eerder door de wetgever aangenomen Centraal register collectieve schuldenregeling en dreigt de procedure van de collectieve schuldenregeling in zijn essentie uit te hollen. Het platform is bovendien helemaal geen oplossing voor de structurele problemen die men beweert te willen oplossen.

Het voorafgaand akkoord van de betrokken persoon is noodzakelijk voor deze informatie-uitwisseling. Op basis van de AVG is de toestemming aan een aantal zeer precieze voorwaarden onderworpen. Volgens de wetgever dient de toestemming voorafgaand, vrijelijk, specifiek, geïnformeerd en ondubbelzinnig te worden gegeven. De vraag rijst of er een alternatief voorhanden is indien de betrokkene weigert zijn toestemming te geven om zijn persoonsgegevens te laten opnemen in het centraal platform. Toestemming mag niet worden geacht vrijelijk te zijn verleend indien de betrokkene geen echte of vrije keuze heeft of zijn toestemming niet kan weigeren zonder nadelige gevolgen.

De OVB stelt zich vragen bij het feit of een dergelijke kwetsbare groep vrijwillig toestemming kan geven om hun persoonsgegevens over te maken aan verschillende actoren, gezien hun kwetsbare positie waarin ze zitten en ze hierbij alle gevolgen kunnen inschatten van hun toestemming. Deze toestemming moet met de nodige garanties worden gevraagd en gegeven. Bovendien is het feit dat de uitwisseling over uw financiële toestand met meerdere actoren, niet alleen drempelverhogend m.b.t de hulpverlening voor dergelijke kwetsbare groep, maar in het kader van de AVG is het risico op gegevenslekken en het feit dat onbevoegde personen toegang en/of inzage krijgen in deze financieel gevoelige persoonsgegevens niet ondenkbaar. Er dien dus voldoende objectieve expertise aanwezig te zijn tijdens de uitbouw van deze enorme dataopslag.

In dit wetsvoorstel dient bijkomend nog aandacht te worden verleend aan enkele bijkomende pijnpunten. In het centraal bemiddelings-en communicatieplatform zullen bijvoorbeeld ook persoonsgegevens worden opgenomen van andere betrokkenen dan de aanvrager (bijvoorbeeld, van schuldeisers). Deze partijen zullen in overeenstemming met de AVG op de hoogte moeten worden gebracht van het feit dat hun persoonsgegevens in dit register worden opgenomen.

Bovendien wordt er in artikel 11, §5. 5 opgenomen dat het schrijfrecht van de gerechtsdeurwaarder zich uitstrekt tot stavingsstukken van het dossier. Er wordt niet verder gespecificeerd welke stavingsstukken er kunnen en mogen worden opgevraagd, wat een ruime beoordelingsmarge openlaat aan de gerechtsdeurwaarder.

Gezien het feit dat meerdere actoren toegang zullen krijgen tot het register, wenst de OVB nogmaals bijzondere aandacht te vestigen op de garantie dat de noodzakelijke technische en organisatorische maatregelen worden genomen om veilige toegangsrechten te waarborgen. Bij wijze van voorbeeld lijkt de inlogprocedure in de databank via e-mail of een ander eenvoudige inlogprocedure, niet compatibel met de vereisten van de AVG aangezien de toegang via een wachtwoord en het e-mailadres niet de meest noodzakelijke bescherming zal bieden. De OVB adviseert nogmaals hiervoor in dialoog te treden met de

⁴⁴ Artikel 10, §6 van het wetsvoorstel.

Gegevensbeschermingsautoriteit zodat in het licht van de nieuwste technologieën en volgens de vereisten van passende waarborgen, een gepaste toegangsprocedure wordt uiteengezet zodat enkel de noodzakelijke personen toegang kunnen krijgen via een aangepast authenticatieprocedure.

